

DE MUZE OP HET ORGEL

TEKST: ROBERT BIJL BEELD: HARI NANDAKUMA VIA UNSPLASH

Ik ben zeven jaar en mijn vader speelt op het orgel. Ik wil het ook graag leren. Hij zegt: 'Hier heb je boeken, ga het zelf maar leren.' Ik druip teleurgesteld af. Na enkele weken en een eerste *Stille nacht* en de *Vlooiënmars* raak ik het orgel nooit meer aan, boos als ik op hem was. Ik ontmoette onlangs zijn neef, zelf organist, en vertelde hem dit verhaal. 'Ja,' zei hij, 'zo ging het vroeger, toen je vader zelf jong was.'

Er klinkt stemmige en sombere muziek op het orgel. Ik ben vijftien jaar en vraag mijn vader om eens wat vrolijker te spelen. Ik ben die zware stemming zat. Ik ben de saaiheid zat. Ik ben het leven zat. Ik voel me een pechvogel dat ik nou net in een gezin terecht ben gekomen, waar nooit iets mag, waar de zonde zo op drukt en de wereld zo ver buiten bereik lijkt.

Ik luister op mijn 18e naar het pianospel van mijn vriend Eric, die uit dezelfde gereformeerde gezindte komt. Hij speelt popmuziek, en ik luister

graag naar zijn spel. Het ontspant me, en ergens komt het idee in mij op om die ontspanning te krijgen door zelf te gaan spelen. Ik heb wel wat hulp van anderen nodig voor het zover is.

Op mijn 29e krijg ik een surprise van Berry, nu mijn vrouw. Een prachtig nagmaakte piepkleine piano. Zij herinnert me aan mijn droom om piano te gaan spelen. Ik doe niets, behalve het onthouden van de gebeurtenis.

Middenin mijn dertiger jaren, krijg ik een telefoontje van de vriendin van

namelijk geen maat houden. Het metronoom is een afgrijselijk ding. Het herinnert me aan de strakke opvoeding van mijn ouders, terwijl ik zoek naar vrijheid en blijheid in de muziek. Ik speel wel kinderliedjes en geniet van de simpele melodietjes, die zijn goed te spelen. Ik speel *Slaap kindje slaap* terwijl Paula van drie maanden oud op tafel in haar stoeltje slaapt. Het ontroert me, de eenvoud in mijn eigen spel en de veiligheid thuis. Ik ontspan, de muze doet toch haar werk in mijn onvolmaakte spel.

Het iedere week voorspelen voor mijn leraar Reinout blijkt lastig: ik maak veel meer fouten dan wanneer ik thuis speel. Ik wacht op zijn complimenten en krijg er zo bar weinig. Een herhaling van een eerder leerproces in mijn jeugd met mijn vader. Ik doe een hele week mijn best met oefenen, maar het lukt mijn 40 jaar oude vingers zelden om een compliment aan hem te ontlokken.

Dan komt mijn vader op bezoek. Ik speel piano. Hij luistert en zegt er niets over en ik voel me opnieuw als een teleurgesteld kind. Daarna gaat mijn vader achter de piano zitten, met op zijn schoot onze zoon Ruben van anderhalf jaar. Ruben ramt op de toetsen en straalt. Mijn vader zegt: 'Joh, wat doe jij nou toch allemaal?' Zijn liefde voor het kleine kind, en de toon in zijn stem ontroeren me. De herinnering roept verzachting en verzoening op.

'Ga toch naar de *Matthäus Passion* met je vrienden, in plaats van naar het café', zei mijn vader vroeger. Het klonk mij volslagen belachelijk in de oren. Maar 35 jaar later gebeurt het toch, dat ik met vijf vrienden ga. Hans komt kort daarna met zijn klusbus op Radio1

om te vertellen waarom hij het nummer *Erbarme dich* van Bach als nummer 1 van de klassieke muziek heeft gekozen. Het raakt me als ik het hem op de radio hoor uitleggen. Hoe groot Bach is in de muziek en hoe ik die muziek ooit verachtte als mijn vader orgel speelde.

Bij het uitzoeken van de nalatenschap van onze ouders, kies ik het orgelboek van Bach uit, met die sombere voorkant van die oude kerk. Dat boek stond altijd voorop op het orgel. De liederen zijn moeilijk, ik speel ze wel, met mijn eigen afwijkende maat als het moeilijk wordt. Het slotkoor van de *Matthäus Passion* is mijn lievelingslied. Mijn pianospel blijft matig, ook na 24 jaren les. Niet voor anderen om naar te luisteren. Ik geniet er iedere dag van, zoals mijn vader het me voordeed, zonder er woorden aan te besteden. Een meditatie moment, om daarna geïnspireerd de dag in te stappen. De muze Euterpe speelt niet alleen fluit, maar ook orgel en tenslotte piano. En zingt in mij: papa, ik houd steeds meer van jou. 🎹

mijn vrouw. Ik kan een piano krijgen die ergens in de weg staat. Zij weet nog van mijn plannen om piano te leren spelen. Ik haal hem gelijk op en start direct met pianoles. Ik kan geen noot lezen. Ik wil vooral mijn gevoel uitdrukken in mijn spel, dat lijkt me heerlijk. Ik wil de schone kunsten zelf vorm gaan geven.

Wat een tegenvaller als Reinout, mijn eerste pianoleraar, zegt: 'Je gaat eerst noten leren spelen, in de maat. En als je dat goed kunt, dan kan je je gevoel erin gaan leggen.' Teleurstelling, ik kan

